21 ՄԱՅԻՍ · 1851 ԵՐԿՐՈՐԴ ՏԱՐԻ · ԹԻՒ 14—66 Ջ ՀԱՊԱՇ · ՌՃԾՎ

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

ԼՐԱԳԻՐ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ, ԱՌՕՐԵՑԻՆ, ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ ԵՒ ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ

Տարեկան գին կանխիկ դրուագուշ 100։
Այս Լրագիրը ամեն շաբաթ օրերը կը հրատարակուի։
Պօշխան դուրս գացած Լրագիրներուն փոստային ծախքը առնոցին ջրայ է։

Իր շահին համար շուր մը հրատարակեշ ուզողը դիտի ջնարէ տոցին 40 փարայ։
Ներսատիպ գրոց ծանուցումը ձրի է։
Դուրսէն եկած նամակներուն փոստային ծախքը խրկողը դիտի ջնարէ։

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ՆԵՐԲԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՊՕԼԻՍ 21 ՄԱՅԻՍ

— Բարձրագոյն դռնէն ըստ էպի 14 ին (մայիս 3 ին) Կոստանդնուպոլիս գտնուած եւրոպական տէրութեանց դեսպաններուն հետեւեալ շրջաբերական յայտարարութիւնը խրկուեցաւ։

« Եւրոպայէն եկած վաճառականութեան նաւերը լիման օրապէն հրամանագիր առնելով Կոստանդնուպոլսոյ նոր կամուրջէն ներս մտնելու սովորութիւն ունին ալ նէ՝ իրենց մէջ մաքսի վերաբերեալ ապրանքներուն վրայօք կայսերական մաքսատուններուն տեղեկութիւն չտալով անցնելնին թէ Դալաթիայի և թէ Կոստանդնուպոլսոյ մաքսատուններուն կարգին կանոնին հակառակ կուգայ ; և մեծաղօր տէրութեան գանձին եկամուտին ալ վնաս կը բերէ։ Ուստի այս անպատշաճութեանը առաջը առնելու համար նոր կամուրջէն ներս մտնել ուզող նաւերը մինչեւ որ Դալաթիայի մաքսատուններն մաքսի վերաբերեալ ապրանքնին նայուած ըլլալուն վկայութեան թուղթ մը (իլմիխաբերը) չունենան նէ, լիման օրապէն անոնց ներս մտնելու հրամանագիր չտրուելիքը առկայ եռաքը իբրեւ հաստատուն կանոն պիտի, բռնուի և ասիկայ ձեր ոլորելութեանն ալ կը ծանուցանենք որ, ամեն մէկ երնուզ տէրութեանը հպատակ գտնուած վաճառականութեան նաւերը նոր կամուրջէն ներս մտնել ուզին նէ, լիման օրապէն հրամանագիր առնելու համար պէտք է պիտի առաջ Դալաթիայի մաքսատուններն վերցիշեալ կերպով վկայական գիր մը առնել։ Ասիկայ պէտք եղած տեղերը ծանուցէք »։

— Սերասկիր-ռէնէ ելլող բարձրապատիւ Մուհամմէտ Ալի փաշայն կայսերական բարձր հրամանաւ մեծաղօր տէրութեան դերադոյն ատեանին անդամ անուանեցաւ։

— Պօլսի կառավարութեան տեղակալ մեծապատիւ Հաքքը պէյին Ֆրէնկ-Մերայոյ-ռէան պատիւ տրուեցաւ։

— Նիկոսէյի կառավարութեան նախկին տեղակալ մեծապատիւ Իսմայիլ պէկը՝ Ուռֆա գաւառին կցորդ Ռումքալէի վիճակին կառավարութեան տեղակալ անուանեցաւ։

— Իզմիրդանի կառավարիչ մեծապատիւ Աստուածատուրի փաշային Կոստանդնուպոլիս բարձրագոյն դրան գործակալութեան պաշտօնը՝ արարողութեանց դիւանի (թէշրիֆաթ օտասի) պաշտօնատարներէն մեծարգոյ Աստուածատուրի էֆէնտիին յանձնուեցաւ։

— Տարի մը կայ որ կայսերական ծովային զինուորութեան տեղակալ գնդապետներէն մեծարգոյ Իմին պէյը կառավարութեան կողմէն յատուկ պաշտօնով մը Ամերիկայի միացեալ նահանգները խրկուած էր. և ժամանակին պատմեցինք թէ միացեալ նահանգներուն կառավարութեանը կողմէն ինչ յարգ և ընդունելութիւն գտաւ։ Այս յարգի պաշտօնատարը Ամերիկայէն դարձեր Իզմիր եկեր էր, և ամսոյս 10 ին հինգշաբթի օրը հոս եկաւ։

— Արդարութեան վճռաց գերագոյն ատեանին անդամներէն մեծարգոյ Ինվէրի էֆէնտին, որ սահմանագլուխներուն որոշմանը համար ատեն մը Պաղատատու կողմերն ալ խրկուեցաւ, հիւանդութիւն ունենալով շատ ժամանակէ 'ի վեր, բժշկութիւն գրնելու յուսով անցածները Պրուսա գացած էր բաղնիքները մտնելու համար։ Այս տեղը ախտը զայրացեր է. և տաք ջուրերէն օգուտ մը չի գտնելով ապրիլ ամսոյ վերջին օրը մեռեր է։

— Մեծաղօր տէրութեան և եւրոպական քանի մի տէրութեանց մէջ տեղը հաստատուած մաքսի վերաբերեալ պայմաններուն գործադրութեանը համար որոշեալ ժամանակը վերջացած ըլլալով նոյն կանոնները քննելու գործը քանի մի երեւելի վաճառականաց յանձնուած էր։ Անոնց մէջէն Պ. Պլաք և Պ. Վուա Ինկիլիզ վաճառականներուն մէկ մէկ մեծագին և փառաւոր պատուոյ նշան արուեցաւ վերոտիառ ինքնակալին կողմէն։ Պ. Լաֆօնդէն, որ այս գործակալներուն մէկին է, առաջուց ուրիշ գործոյ մը համար պատուոյ նշան առած էր, ուստի ասոր ալ այս անգամ մէկ ոսկեղէն և մեծագին անդամանդներով զարդարուած դեղեցիկ տուփ մը շնորհեցաւ։

— Մայիս 4 ին Զանաք քալէն գրուած նամակ մը հետեւեալ լուրերը ունինք։ Զանաք քալէ քաղաքը գժբաղդաբար պարբերական տենդի (սրթմայի) գլխաւոր աթոռն է. և ամեն տարի գրեթէ Զանաք քալէցիներուն շատերը այս հիւանդութենէս շատ նեղութիւն կը քաշեն. և ասոր պատճառն է քաղաքին մօտերը և գրեթէ մէջը կայնած և հոտած ջուրերէն ելած ժանտ գոլորշիքը։ Նաւ շինուելու գործարանը քաղաքին հիւսիսային կողմն է. և այս գործարանիս ամեն կողմը կայնած ջրերով պատած է։ Հիւսիսային քամին՝ որ ուրիշ տեղեր առողջարար է, հոս այն ջրերուն ժանտ գոլորշիքը առնելով և քաղաքին մէջ տարածելով՝ անանկ հիւանդութիւններ կը պատճառէ։ Ասկէց զատ բերդին առաջն ալ ցած տեղեր կան. որ անձրեւ եկած ատենէն ձըմեռուընէ ջուրերը հոն կը ժողվուին և հոն կը մնան և կը հոտին։

Ինկիլիզի կողմէն Զանաք քալէ նստող հիւպատոսը Պ. Բալվերդ, այս վնասակար ջուրերը քաղաքին քովերէն ցամքեցընելու վրայ մէկ յատուկ ջանք մը ունի. և այս մտքով ասկէց ժամանակ մը առաջ հիւպատոսարանին մօտերը ասանկ ջուր կայնած տեղ մը ծախու առաւ, ջուրերուն վազելու ճամբայ տալու համար առու բացաւ. գետինն ալ լեցընելու և բարձրացընելու համար ծախք ընելով ուրիշ տեղայ հող բերել տուաւ. և շատ ատեն չանցնիր այս կատր տեղս մէկ պատուական պարտէզ մը կ'ըլլայ. և ծառերով կը զարդարուի. որ օդը մաքրելէն զատ գեղեցիկ տեսարան մըն ալ կուտան։

Պ. Բալվերդ այս իրեն ձեռնարկած գործոյն աղէկութիւնը տեսնել և ուրիշներուն ալ գրեթէ ձեռքը շօշափել տալէն ետքը տեղայս կառավարիչ մեծապատիւ Հիւսէյին փաշային ալ առաջարկեց որ բերդին առջեւի ճահիճը (պաթախը) ցամքեցընէ. և Զանաք քալէի գլխաւոր ճամբան ալ շինէ և քարայատակ շինել տայ. և ասոր համար իրեն օգնական եղան ուրիշ հիւպատոսներ և եւրոպայի բնակիչներ ալ։ Մեծապատիւ փաշայն յանձնառու եղաւ. և գործոյն տեսուչ և գործավար դրուեցաւ Պ. Վէնդ, որ բերդերուն զինուորական ճարտարապետն (ինճէնիէռն) է։

— Ասկէց երկու ամիս առաջ Զանաք քալէ երկու գոլ բռնուած էին. և այն ատենէն 'ի վեր մինչեւ հիմա բանտ էին։ Անոնք ըրած գողութիւններնուն մէկ մասը իրենց բերնովը խոստովանեցան. արծաթեղէն, ոսկեղէն և պատուական քարերով զարդարուած շատ մը մեծագին ինչքեր որ գողցեր և քաղաքին բոլորը ապրին անդին տեղ տեղ պահեր էին, երեւան հանեցին։ և ասոնց ամեն մէկը որուն որ տերը գտնուեցաւ նէ իրենց տէրերուն տալէն, և մնացածները ապահովատեղեր պահ դնելէն ետքը գողերն ալ Կոստանդնուպոլիս խրկեցին ոստիկանութեան տեսչին, որպէս զի յանցանքնին քննուի և արժանի եղած պատիժնին ալ հոն տրուի։ Հիմա ասոնց գողակիցներն ալ ձեռք ձգելու եռեռէ են։

— Զանաք քալէ շատ թշուառ վիճակի մէջ է գեանի բերքի կողմանէ։ Գեաներուն՝ չորութենէն պատճառած վնասը չէր օգտեր. անթիւ անհամար մարախներով դաշտերը և արտերը լեցուեցան, որ չջրցած և տակաւին քիչ մը կանաչութիւն ունեցող բոյսերն ալ ասանկ կը չորցընեն։ Հրկիզագործները յուսահատութեան մէջ են։ Մեծապատիւ Հիւսէյին փաշայն մարախ ժողվելու հանած է երկրացիները. ամեն մէկ հօրային 6 կամ 7 ղուռուշ պարգեւ խոստանալով. բայց մարախներուն շատութիւնը ասանկով լցնալու բան չէ։ Թերքերը բոլորովին չորնալէն և ոչնչանալէն վախ կայ. որովհետեւ այս միջոցները ինչ կանաչ գտնեն կ'ուտեն կը լափեն, բան չեն թողուր։

— Հալէպէն ապրիլ 23 ին գրուած նամակէ մը տեղեկութիւն կ'առնենք, որ Հալէպ նահանգին ընդհանուր կուսակալ բարձրապատիւ Մուհամմէտ փաշայն նոյն օրը յանկարծ յիշեալ քաղաքին քաղաքական կառավարիչ Աստուածատուր պէյը վերցուցեալ և բանտը դրնել տուեր է, և Կոստանդնուպոլիս պիտի խրկէ եղեր։ Հալէպցւոյ ապրստամբութիւնը հանգարտեցէն ետքը երբոր Աստուածատուր պէյը իր ըրած գեշութիւններուն և խարդախութիւններուն համար քաղաքական կառավարութեան պաշտօնէն հանուեցաւ, և ապստամբութեան գլուխ եղող անձանց հետ Կոստանդնուպոլիս խրկուեցաւ, Աստուածատուր պէյին ձեռքէն առնուած պաշտօնը յիշեալ Աստուածատուր պէյին յանձնուեցաւ, որ այն կողմերը գտնուած արաբ մեծերուն ամենէն հարուստը և ամենէն աւելի խօսքը անցուկ և հզօր անձ մը սեպուած է։ Ասոր ասանկ յանկարծ բռնուիլն ու բանտը դրուիլը ուրիշ արաբներուն զգաստութեան պատճառ մը եղաւ։ Խելքերնին կտրեց որ ալ ասկէց ետքը պիտի չի կրնան այն կողմերը աղմուկ և շփոթ հանելու, և ապստամբութեան ոգի գրգռելու։ Աստուածատուր պէյը վերցիշեալ Աստուածատուր պէյին մը տերիմ բարեկամն էր. և առհասարակ ամեն մարդ կը կարծէր որ, Աստուածատուր պէյին գեշութիւնը ճանչցուի ալ նէ՝ մարդ քան չի կրնար ընել անոր. որովհետեւ անհնարնուամ հարստութիւն ունի. որ տեղայ որ գլխուն վտանգ մը գալիքը հասկընայ նէ՝ բանակով առաջը կ'առնէ. և ետքը այն խարճած սատակն ալ երկրին հանելու ճամբան կը գտնէ։ Դուցէ ինքն Աստուածատուր պէյն ալ այս մտքին վրայ էր. բայց ոչ ինքը և ոչ երկրացիք՝ բարձրապատիւ Մուհամմէտ փաշային արդարասէր և անկաշառ բնաւորութիւնը չի գիտէին. որ կաշառքով արդարութիւնը չի ծռելու համար ըրած հրապարակական երդմանը վրայ հաստատիմ մնալով ժամանակ ալ չի թողուց որ Աստուածատուր պէյը փորձ մը փորձէ զինքը կաշառելու. երբ որ գործքերը ստուգեց՝ յանկարծ վերցուց և բանտը խօթեց. որով բոլոր Հալէպու նահանգին բնակիչները բարձրապատիւ կուսակալին վրայ մեծ վստահութիւն մը ունեցան. չարագործներն ալ գիտնալով որ ասանկ արդարասէր կուսակալի մը ժամանակ կաշառքը յարգութիւն չունի. անպատիժ մնալու յոյսերնին կորսնցուցին։

— Ասկէց առաջ ծանուցած էինք,

որ Պօսնայի խռովութիւնը լմընցած է. սակայն ապստամբներուն երկու ապաստանարան մնացած էր. մէկը Պիհաչի քաղաքը և միւսն ալ բերդը, երկուքն ալ ամուր, և պաշարման և պատերազմի դիմացող տեղեր։ Օսմանեան զօրքը քաղաքն ու բերդը պաշարեր էին. և 14 օր գնդակոծելէն (խումպարայով ծեծելէն) ետքը կայսերական զօրքը յարձակմամբ քաղաքն ալ առին բերդն ալ. զօրապետ և հասարակ զօրք՝ աներկիւղութեան և կրօնիմութեան կողմանէ իրարմէ գերազանց երեւելու եռանդ մը կը ցուցնէին վրանին։ Պիհաչ քաղաքը Աւրոպիայի սահմաններուն մօտ ըլլալով՝ ապրստամբներուն քանին շատ աղէկ կուգար. ուստի կայսերական զօրաց այս քաղաքին և բերդին տիրելը բոլոր գաւառին խաղաղութիւնը հաստատելու և խռովութիւնը վերջանալու տպահովութիւն մըն է։ Սպարապետ Բարձրապատիւ Լօմէր փաշայն զօրացը վարմունքէն և կորիճութենէն գոհ ըլլալով՝ բարձրագոյն դուռը խրկած ծանօթագրոյթեամբը, անոնց մէջէն երեւելի կարիճութիւն ընողներուն համար առանց ասիճանի խարութիւն ընելու վարձք ուզած էր։

— Այս առտու (մայիս 4) Աղիպտոսի Էնիպ շրջենաւով Զանաք քալէ քաղաքը եկաւ Աղիպտոսի մեռնող փոխարքայ Մուհամմէտ Ալի փաշային տղան Մուհամմէտ Ալի պէյը, որ ցամաքը ելաւ և շտապակ զգուշարանը (քառանտինը) գնաց։ Հոն զգուշութիւն համար պէտք եղածին չափ ժամանակ կենալէն ետքը ճամբան շարունակեց դէպ 'ի Կոստանդնուպոլիս։

— Մայիս 1ին Իսքէնտերիէէն եկող նաւէ մը մէկը փախեր էր առանց ըզգուշարանը մնալու։ Բանը Զանաք քալէ քաղաքին առողջութիւն դիւանին (քառանտինին նէզարէթին) կողմը իմացուցին. որ անմիջապէս Զանաք քալէ քաղաքը և շրջակայները զգուշութիւն կանոնի տակ ըլլալ հրատարակեց. անանկ որ՝ այն օրը նեղուցէն անցնող առագաստաւորներ և շրջեշարժ նաւերը չի կրցան քաղաքին հետ հաղորդակցութիւն ունենալ։ Թէ որ մէկ նոր ձախորդ դիպուած մը չի պատահի նէ՝ կ'ըսէ մայիս 4ին գրուած նամակը, վաղը այն զգուշարանին կապը կը վերնայ։

— Ապրիլ 26ին Պուքրէշէն գրուած լուրերուն նայելով՝ թէ Օսմանեան մեծաշքոր տէրութեան և թէ ռուսաց կողմէն Ուլահ և Պուղտան կեցող զօրքերը լման անկէց դուրս եկեր են։ Պինա ետքը մնացող ռուսաց զօրքերուն խումբերը ապրիլ 21ին Պուքրէշէն ելեր են. և նոյն ամսոյ 25ին երկու ալայ հեռեւակ զօրք և երկու տէրութեան զօրաց զինուորական հրամանատարներն ու զօրապետները մի և նոյն ժամանակի մէջ գուրս եկեր են. և այս առիթով մեծաշքոր տէրութեան զօրաց զօրապետ մեծապատիւ Հալիմ փաշայն և ռուսաց զօրապետ Իվինէ ճէնէռալը զատ զատ 'ի պաշտօնէ պատուէր և ազդարարութիւն տուին Ուլահու կուսակալ մեծապատիւ Աղիրպէյ իշխանին. որկէց գովեստ ալ կ'ելլէ թէ յիշեալ իշխանին խոհեմ կառավարութեանը, և թէ այն երկիրներուն խոհական և խաղաղասէր վարմունքին։ Ուլահու և Պուղտանու երկիրները երկու տէրութեանց զօրքը երեք տարի կեցան։

— Պուղտանի Պէռլատ քաղաքը ապրիլ 17ին մէկ զարհուրելի հրդեհ մը պատահելով կրակին առաջը առնելը անհնար եղեր է. և գրեթէ ամբողջ քաղաքը հրոյ ճարակ ըլլալով մոխիր դարձեր է։

— Որոշեց առաջ մեծաշքոր տէրութեան պատերազմական առագաստաւորներ նաւերէն «էրոլէ պոէրի և Դրոտէ ըֆէր անուն նաւերը ծովական կըրթութեան համար Իսկիլթէռռայի կողմերը դացեր էին։ Այն տեղաց դառնալով երբ որ Կոստանդնուպոլիս գալու ճամբայ բռնած էին՝ հիւանդութիւն ինկաւ նաւուն մէջ. երկուքէն մէկէն 12 հոգի չափ նաւատոմ, և «էրոլէ պոէրի նաւուն ալ նաւապետը մեռան։

— Մայիսի առաջին օրը Եգիպտոսի կողմերէն նաւ մը Կոստանդնուպոլիս գալով՝ «ինչ-«ինչ»ի առաջ երկաթի վրայ կեցած աւրոպրիական նաւու մը գլխուն կողմէն զարնելով ճեղքուրբ բուռած տեղը կը կոտրի. և նաւը շատակէկ բեռնաւորած ըլլալով հինգ վեց րոպէի մէջ կ'ընկղմի. և ցամաքի մօտ ըլլալով, և յիշեալ աւոդրիական պէտ նաւէն ալ շատ մը մակոյկները վար ինջեցընելով՝ նաւատոմները ամենն ալ ողջ առողջ ցամաքը հանեցին։

— Յաջորդ օրը պօղազ ինէի շրջենաւը գէպ 'ի մարմարայի բացը ճամբայ հանելու համար նաւ մը քաշած առեր «ինչ-«ինչ»ի կողմերը ծովուն եղերքը ցամաքը նստեցաւ։

— Ընցած շաբթու մէջ Կոստանդնուպոլսոյ մահմէտ փաշայ ըսուած վաճառատեղին «ինչ»ի մը խանութ գողցեր էր. և խանութէն էվ աղէկ գողութիւն եղեր էր թէ ստակի, և թէ ստակ ընելու բաներու։ Յաջորդ օրը այս դիպուածս ոստիկանութեան կողմը իմաց տրուեցաւ. որ վեց հոգիէ բաղկացած գողերու ընկերութիւն մը բռնեց նոյն օրը, և խանութէն գողցուած թէ ստակին և թէ ուրիշ ապրանքներուն շատը առնց վրայէն գտնուեցաւ. որնք առնուեցան, և անմիջապէս խանութին տիրոջը տրուեցան։ Գողերը ոստիկանութեան բանտը դրուեցան։ Գողցուած բաները ամէնը մէկէն 40,000 ղուռուշ աժողէքի կ'ելլէին. և խեղճ խանութպանը առնք գտնելու և վերստին ձեռք ձգելու բարերարին յոյս շուներ։

— Ընդարձակ պակասութենէն պատճառած ջրոյ քիչութիւնը մայրաքաղաքս գտնուող Պ. Սօռէլ երեւելի բնալուծին առիթ տուաւ իր ճարտարութիւնը բանեցընելու. հորու ջրով լաթ լուալու համար։ Հորու ջուրին մէջէն կը զատէ կը հանէ այն նիւթերը՝ որ չեն թողուր որ այս ջուրը օճառը հալեցընէ և փրփրեցընէ. այս նիւթերս մէջէն ելելուն պէս՝ ջուրը շատ աղէկ կը հալեցընէ օճառը, և լաթ լուալու աղէկ կուգայ։ Պ. Սօռէլ պարծենքոտ մարդ մը չէ. իր գիւտերը կը հաղորդէ ուրիշին. բայց իր անուանովը հրատարակուիլը չուզեր։ Ինքը համար իրեն մնայ նէ լրագիրներու մէջ ալ գնել չի տար. և այս գիւտս ալ անծանօթ պիտի մնար, թէ որ Փռանսոյզ հանճարեղ բժիշկ մը, Պ. Վէռօլ, տեղեկութիւն առած և առանձին նամակով մը տեղւոյս գաղղիական ժուռնալ լրագրոյն հաղորդած չըլլար. և այս է հորու ջրոյն վրայ ըլլալու բնալուծական գործողութիւնը, որ ամէն մարդ կրնայ ընել։ Դեղերուն անունը իտալերէն կը դրնեմք, մայրաքաղաքիս դեղավաճառներուն մեծագոյն մասին այս լեզուն ծանօթ ըլլալուն համար։

Ա՛ռ սօդրօֆոռպօնադրօ ֆրի սօպա ֆրիդալիծծադրօ 66 ½ տրամ։

Ռալէ վէվա, որ է չի մարած ֆրրեճ, նոյնքան։

Հորու կամ աղբիւրի ջուր մէկ հօխա։

Յիշեալ դեղերը ջուրին մէջ ձգէ՝ և կրակին վրայ դիր որ քառորդ ժամու չափ եփի. ետքը վար առ, մէկ կտաւէ մը անցուր. և որովհետեւ եփելով ջուրը գոլորշիք կ'ելլայ և ցընդելով կը պակսի, պակսածին չափ պարզ ջուր լից վրան. որ հօխան լման ըլլայ։

Հիմա այս ջուրէն 50 կամ 60 տրամ առնես, 100 հօխա հորու ջուրի մէջ դնես և խառնես նէ, քանի մը ժամ սպասելէն ետքը կը տեսնես որ, ջուրին տակը ճերմակ և անհալ փոշի մը մնացած է. և ջուրը իրեն հումութիւնը կորսընցուցեր է։ Ուերանդ առնես նէ ոչ լեգուգ կը վոխոտցընէ և ոչ ալ կը կըճէ։ Մէջը օճառ ձգէ և խառնէ, օճառը կատարելապէս կը հալի և կը փրփրի սառնիճի ջրոյ պէս. այն ջուրը որ առաջ լեղի էր, բաւական անուշ կ'ելլայ, և տան պիտոյիցը կը ծառայէ, զոր օրինակ լաթ լուալու, կերակուր եփելու, և այլն։ Թէ որ նեղի գաս, և ջրոյն վրայ ընելու գործողութիւններուդ աւելի զգուշութիւն ընես նէ, վերոյիշեալ բաղադրութիւնը շինուած ջուրը քիչ մը եվեկէկ գնելով, և քիչ մը շատակէկ տուն ոստոսելով, այս կերպով մաքրուած ջուրը կը խմուի ալ։

Բանը կը մնայ հասկընալ թէ այս կերպով զտուած հորու ջուրին գինը ջրկիրին բերած ջրոյն գնոյն հետը հաշուեմատելով որը աժան կ'ինայ. քանի թէ որ Պ. Սօռէլին մտածած և գտած կերպը աւելի սուղ ըլլայ նէ՝ շատ օգտակար բան մը չըլլար. աղքատներուն կարողութենէն վեր բան մը ըլլալով։ Սոր այս հաշիւը եղած է. և գրուած է որ՝ Պ. Սօռէլին գտած կերպը աժան կ'ըլլայ. որով չէ թէ հիմա ջրոյ պակասութեան ժամանակը, այլ և միշտ, քանի որ ջրկիրները ջրոյն գինը վար չեն ինջեցըներ, այս կերպը շատ շահաւոր է։ Իւ հաշիւն ալ այս է։

Մէկ հօխա ջուրը որուն բաղադրութեան կերպը ըսինք, 8 ղուռուշով կը շինուի։ Իւ որովհետեւ լաթ լուալու ջուր ճարելու համար ասկէց 50 տրամ բան կը դրուի 100 հօխա հորու ջրի մէջ, 800 հօխա լաթ լուալու և կերակուր եփելու յարմար ջուր կաւնենաս 8 ղուռուշով. այսինքն 100 հօխան մէկ ղուռուշ։ Մէկ խոպա ջուրը՝ որ լեցուն ըլլայ ալ նէ հալիւ 20 հօխա կուգայ, հիմա ջուրը քիչ եղած տեղերը, Պէյօղլը- և Պալաթիա 20 փարայ տալու չեն հաճիր։ Թէ որ տան նէ, որ ջուրը ամնած պիտի ոեպուի, տակաւին Պ. Սօռէլին գտած և տրվեցուցած կերպովը 100 հօխա ջուրին 60 փարայ շահ կայ։ Բսել է որ՝ երկու խոպա ջուրին տեղը հինգ խոպա առած կ'ըլլայ։ Ամեն մարդ կրնայ այս ջուրը ինքնին շինել. բայց աւելի աղէկ է դեղագործի մը շինել տալ, և ամենավ մը իր հարսն ջուրին տանիլ որ փորձ ընէ. և 100 հօխային ոլքան պէտք ըլլալը հասկընայ։

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ԳԱՂԳԻԱ։ Ընցած շաբթու ձայնմը ելաւ Կոստանդնուպոլիս, որպէս թէ Ֆռանսա մեծ յեղափոխական խռովութիւն մը ելեր է։ Եւրոպայի օրագիրերը ասանկ լուր մը չէին տար. և թէ որ ստոյգ ըլլար նէ՝ անհնար էր որ լռէին։ Ի հարկէ սուտ էր. բայց առանց պատճառի և բայէն շինուած սուտ ալ չի կրնար ըլլալ. ասոր պատճառ մը կը կարծեմք թէ գուշակած կ'ըլլամք հետեւեալ յօդուածիս պատմածը. որն որ հոս թարգմանաբար դընելէն առաջ այս ալ ըսենք որ՝ Եւրոպայի յեղափոխականներուն և հասարակապետականներուն հնարած սուտերուն առաջինը չէ ասիկայ։

Սառտէնիայի էյօ պը մոն պլան գաղղիերէն օրագիրը կ'ըսէ։ «Թէ որ պը-տրուած համբաւներուն հաւատացուի նէ, մայիս ամսոյ առաջին օրերը նշանաւոր պիտի ըլլան, Յռանսայի մէջ ելլելու աղմուկով մը։ Ռամկապետութեան կուսակիցներուն միշտ սպառնալից վարմունքը կ'երեւի որ այս վախը կը հաստատէ։ Լիոն քաղաքին մէջ երեսուն հազարի չափ բանուորներ կամ իբրեւ բանուոր պարտուղներ ամեն օր փողոցները կը պըտտին, և իրարու պատահածներուն պէս հարցուցածնին այս է. «Ա՞յս էրէյո՞»։

«Ռինէվա քաղաքն ալ այս օրերս ժանիքստ երեսով օտարականներ կը տեսնուին։ Նրկրորդ կարգի յեղափոխականները Զուիցերիի յեղափոխականները գրգռելու աղէկ կ'աշխատին. աղքատութիւնը շատ է. դրամագլուխ գնող մարդիկ միշտ ըլլալքին վրայ կասկած ընելով դրամագլուխին առեւտրական շրջանէ քաշեցին. սընտուկնին դրին։ Փառասէր մարդիկ ուր որ անանկ մէկը տեսնեն որ պատգամաւոր ընտրողներու մէջ կը մտնէ, անոր պատիւ կ'ընեն, գինի կամ օղի կը խրմցընեն, որ ընտրութեան ատենը իր անուանը քաւէ ձգէ»։

Մարսիլիայի Կաղէդ պէ- Ֆոքէ օրագիրը կ'ըսէ։ «Լիմպարտիա մէկ նոր յեղափոխական աղմուկի մը կ'սպասէ. և աչքերնին Ֆռանսայի վրայ է. յուսալով որ սկզբնաւորութիւնը անկէց պիտի ըլլայ։ Յեղափոխութիւնը քարոզողները այս երկիրս լաւ տարածեցին, թէ յեղափոխութիւնը մօտերս պիտի յաղթանակէ Փարիզու մէջ, և աւելի եռանդոտները իրենց դաշնակից ընտրելու վրայ շատ խղճահարքնութիւն մը չընելով իրենք զիրենք կը խաբեն. կարծելով որ Լիմպարտիայի ազատութիւնը Սաճճիթիին և Լորիւ Ռօլէնին տաք ելլելովը կ'ըլլայ»։ (որոց մէկը հռոմայեցի և միւսը Ֆռանսըզ է)։

Ահա այս ձայներս են կը կարծեմք, որ Մարսիլիայի մէջ բաւական տարածուեր և բերնէ բերան անցեր են։ Կարելի է որ Կոստանդնուպոլիս գալու շրջենաւու մը մէջն մարդիկ, որոց մէջ ալ անանկներ կը գտնուին որ կը կարծեն թէ ռամկապետական յեղափոխութիւն մը իրենց երջանկութեան մէկ դուռ մը կը բանայ, առանկ լուր մը լսելով և ճամբայ ելլելնին մօտ ըլլալուն համար ասուելու ժամանակ չունենալով, եկան պարզապէս լսած լուրերնին Կոստանդնուպոլիս տարածեցին։ Այդը այս է որ՝ Յռանսայի մէջ անանկ մէկ յեղափոխութիւն մը եղած չէ մինչեւ մայիս 8. որ մեր ձեռքը հասած Յռանսայի օրագիրները մինչեւ այն օրը կը հասնին. բայց յեղափոխականներուն խռովութիւն հանելու համար իրենց որոշած պայմանաժամին՝ մայիս 1 կամ 4 օրերը պիտի ըլլային։ Այսու ամենայնիւ յեղափոխականներն միշտ վախ կայ. և կառավարութիւնը զգուշութեան մէջ է, յանկարծական շփոթի մը չի քունուելու համար։

Իւ որովհետեւ այս յեղափոխութիւնս խորհուները բոլոր Եւրոպա տարածած են, Եւրոպայի ամեն տերութիւն ալ պէտք եղած զգուշութիւնները կ'ընեն։ Յիշեալ կաղէդ պէ-Ֆոքէ օրագիրը վերը դրած հատուածնուս անմիջապէս եռքը կ'ըսէ. «Կայսերական կառավարութեան պաշտօնատէրն (Աւսդրիայի կառավարութիւնը) իրենց կողմէն արթնութիւնին և խստութիւններին կը կրկնապատկեն։ Ռամբորդներուն, և մանաւանդ Յռանսայէն եկողներուն պարկերը և պայուսակները մանրամասնաբար կը նայուին. որ յեղափոխութեան վերաբերեալ ձեռագիր կամ տպուած գրութիւններ չի գտնուին։ Ոտքի վրայ զինուորներուն շատնալը բնապէս տուր-

ՊԱՏԱՍԽԱՆ։ Ի՞նչպէս կրնայ ան դարձեալ ոտքի ելլել, երբ ամբողջ մարմնոյն մէջ ոչ մի ոսկր չկայ։ Ինչպէս կրնայ ան դարձեալ ոտքի ելլել, երբ ամբողջ մարմնոյն մէջ ոչ մի ոսկր չկայ։

Ի՞նչպէս կրնայ ան դարձեալ ոտքի ելլել, երբ ամբողջ մարմնոյն մէջ ոչ մի ոսկր չկայ։

ՊԱՏԱՍԽԱՆ։ Ի՞նչպէս կրնայ ան դարձեալ ոտքի ելլել, երբ ամբողջ մարմնոյն մէջ ոչ մի ոսկր չկայ։

ԱՏԵԼԻԱ։ Ի՞նչ ուրախութիւն։ Ինչպէս կրնայ ան դարձեալ ոտքի ելլել, երբ ամբողջ մարմնոյն մէջ ոչ մի ոսկր չկայ։

ՊԱՏԱՍԽԱՆ։ Ի՞ն

ԳԱՂԹԱ ԺԱՄԱԿԻՐ

ԳԱՂԹԱՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ՀԱՍԱՐԱԿՈՒԹՅԱՆ ՀԱՅԿԱԿԱՆ

ՈՎԿԻՈՍԱԳԵՂԱՑՈՒՍԿ

Հրատարակվում է հանգամանքներով։

ՈՎԿԵՈՒՅԺ

ՇԱԿԱՂԱՏՅԱՆ

Ամերիկայի Միացեալ Նահանգներ։ Ամբողջ տարի մեկ դոլար (49 ռուբլի) և 9 թանկագին (27 ռուբ. կամ) տարեմուտ։ Ամբողջ տարի 5 թանկագին (27 ռուբ. կամ) տարեմուտ։ Բոլոր նամակները հասցեագրել Գաղթական Ամերիկայի։ Գրասենյակ։ Գրասենյակ։ Գրասենյակ